HAC VE UMRE İÇİN İHRAMA GİRERKEN ŞART KOŞMAK

﴿ الاشتراط عند الإحرام للحج والعمرة ﴾

[Türkçe – Turkish – تركي]

Hazırlayan

Muhammed Şahin

Tetkik : Ali Rıza Şahin

2009 - 1430

islamhouse.com

﴿ الاشتراط عند الإحرام للحج والعمرة ﴾

« باللغة التركية »

إعداد

محمد بن مسلم شاهين

مراجعة: علي رضا شاهين

2009 - 1430

islamhouse.com

بسم الله الرحمن الرحيم

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ -رضي اللهُ عَنْهُمَا- أَنَّ ضُبَاعَةَ بِنْتَ الزُّبَيْرِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ -رضي اللهُ عَنْهَا- رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللهِ! إِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ أَشْتَرِطُ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَتْ: فَكَيْفَ أَقُولُ؟ قَالَ: قُولِي لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، وَمَحِلِّي مِنَ الْأَرْضِ حَيْثُ حَبَسْتَنِي.)) [رواه أبو داود]

İbn-i Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Dubâa bint ez-Zübeyr b. Abdilmuttalib -Allah ondan râzı olsun-, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelerek:

"Ey Allah'ın elçisi! Ben, hac yapmak istiyorum (ihrama girerken) şart koşabilir miyim? diye sordu.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

-Evet, cevabını verdi.

(Bunun üzerine Dubâa):

- Nasıl diyeyim (şartı nasıl koşayım)? diye sordu.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

-Buyur Allahım buyur (Emrine hazırım)! (Allahım!) Beni (haccımı edâ etmekten) engellediğin yer, ihramdan çıkacağım yer olsun, dersin, buyurdu."[1]

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ -رضي اللهُ عَنْهُمَا- أَنَّ ضُبَاعَةَ بِنْتَ الزُّبَيْرِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ -رضي اللهُ عَنْهَا- أَتَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللهِ! إِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ، فَكَيْفَ أَقُولُ؟ قَالَ: قُولِي لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، وَمَحِلِّي مِنَ الْأَرْضِ حَيْثُ تَحْبِسُنِي.)) [رواه النسائي]

İbn-i Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Dubâa bint ez-Zübeyr b. Abdilmuttalib -Allah ondan râzı olsun-, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelerek:

"Ey Allah'ın elçisi! Ben, hac yapmak istiyorum. Nasıl demeliyim? diye sordu.

---

[1] Sünen-i Ebî Davud; hadis no: 24.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

-Buyur Allahım buyur (Emrine hazırım)! (Allahım!) Beni (haccımı edâ etmekten) engelleyeceğin yer, ihramdan çıkacağım yer olsun, dersin, buyurdu."[1]

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عَنْهُمَا أَنَّ ضُبَاعَةَ بِنْتَ الزُّبَيْرِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رضي الله عَنْهَا أَتَتْ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: ((إِنِّي امْرَأَةٌ ثَقِيلَةٌ، وَإِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ، فَمَا تَأْمُرُنِي؟ قَالَ: أَهِلِّي بِالْحَجِّ، وَاشْتَرِطِي أَنَّ مَحِلِّي حَيْثُ تَحْبِسُنِي.)) [رواه مسلم]

İbn-i Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Dubâa bint ez-Zübeyr b. Abdilmuttalib -Allah ondan râzı olsun-, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelerek:

"Ey Allah'ın elçisi! Ben, ağır hareket eden bir kadınım ve hac yapmak istiyorum. Bana neyi emredersiniz? diye sordu.

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

-Hacca niyet et ve (Allahım!) Beni (haccımı edâ etmekten) engelleyeceğin yer, ihramdan çıkacağım yer olsun, dersin."[2]

AÇIKLAMA:

1. Dubâa, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in amcasının kızıdır. Sancılı bir kadındı, sancısı gelirse haccının yarıda kalacağından korkuyordu. Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-, ona şartlı olarak ihrama girmesini ve bunun için ne söylemesi gerektiğini öğretti.Buna göre Dubâa sancılandığı takdirde ihramdan çıkıp geri dönebilecekti ve hakkında hiçbir sorumluluk lâzım gelmeyecekti. Ancak âlimler, böyle bir şartın câiz olup olmayacağında ihtilâf etmişlerdir.

2. Sahâbeden Ömer, Osman, Ali, İbn-i Mesud, Ammâr ve İbn-i Abbas -Allah onlardan râzı olsun- ile tâbiînden Saîd b. el-Müseyyeb, Urve, Atâ, Alkame ve Şureyh şartlı olarak ihrama girmeyi câiz görmüşlerdir. Delilleri ise, yukarıda zikredilen hadislerdir.

3. Haccı tamamlamaya engel teşkil edecek bir hastalığın veya benzeri bir arızanın ortaya çıkması halinde ihramdan çıkabilmek için ihrama girerken şartlı olarak girmiş olmak gerekir. İhrama şartlı olarak girmemiş olan bir kimse, karşılaştığı bir engel sebebiyle

[1] Nesâî; Menâsik; hadis no: 60

[2] Müslim; Hac, hadis no: 104, 108

ihramdan çıkamaz. Zâhirî mezhebi âlimleri bu görüştedir. Sözü geçen âlimlere göre hadisin zâhirinden bu anlam anlaşılmaktadır.

Ayrıca şu hadisi de bu görüşlerine delil getirmişlerdir:

((دَخَلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى ضُبَاعَةَ بِنْتِ الزُّبَيْرِ فَقَالَ لَهَا: لَعَلَّكِ أَرَدْتِ الْحَجَّ؟ قَالَتْ: وَاللهِ لَا أَجِدُنِي إِلَّا وَجِعَةً. فَقَالَ لَهَا: حُجِّي وَاشْتَرِطِي، وَقُولِي: اَللَّهُمَّ مَحِلِّي حَيْثُ حَبَسْتَنِي.)) [رواه البخاري ومسلم]

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-, Zübeyr'in kızı Dubâa'nın yanına girdi ve ona şöyle buyurdu:

- Herhalde sen hac yapmak mı istiyordun?

Dubâa şöyle dedi:

- Allah'a yemîn olsun ki kendimi hiç iyi hissetmiyorum (hac yapmak istiyorum fakat hastayım ve hastalığımın beni haccımı tamamlamaktan alıkoyacağını zannediyorum).

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ona şöyle buyurdu:

- Hac yap ve şöyle şart koş: Allahım! İhramdan çıkacağım yer, beni (haccı edâ etmekten) alıkoyacağın yer olsun! dersin."[1]

İmam Şâfiî ve Ahmed'in -Allah ikisine de rahmet etsin- sahih olan görüşlerine göre, ihrama şartlı olarak girmek müstehaptır. İmam Şâfiî, Kitabu'l-Menâsık'de bu konuyla ilgili görüşlerini şöyle açıklamaktadır:

"Eğer şartlı olarak ihrama girme konusundaki (Müslim'in rivâyet ettiği) Âişe hadisinin[2] sâbit olduğundan emin olsaydım, bu konuda başka bir delil aramaya asla lüzum görmezdim. Çünkü Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den geldiği kesinlikle belli olan bir hadis karşısında başka bir görüşe yer vermek helâl değildir."

Şâfiî âlimlerinden Beyhakî, İmam Şâfiî'nin bu ve benzeri meselelerdeki hareket tarzının odak noktasını teşkil edecek usûlünü bu şekilde naklettikten sonra İmamı Şâfiî'nin görüşünü açık ve kesin bir şekilde şöyle temellendirmektedir:

"Âişe hadisinin, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den nakledildiği, çeşitli yollardan gelen rivâyetlerle sâbittir."[3]

Mâlikî ve Hanefî âlimleriyle tabiîn âlimlerinden bazılarına göre ise, bir kimsenin ihrama şartlı girmesi, o kimseye ayrı bir hak ve bir ayrıcalık tanımaz. Bu konuda bu kimse

[1] Buhârî; Nikah; hadis no: 15. Müslim; hac, hadis no: 104.

[2] Müslim; hac, hadis no: 104.

[3] Beyhakî; es-Sünenu'l-Kübrâ, c. 5, s: 221

de başkalarının tâbi olduğu hükümlere tâbidir. Başka bir tâbirle haccı tamamlamadan ihramdan çıkma konusunda ihrama şartlı olarak giren kimseyle şartsız olarak giren kimse arasında hiçbir fark yoktur. Çünkü İbn-i Ömer'den -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunan şu hadis-i şerif buna delâlet etmektedir:

"Abdullah b. Ömer şartlı haccı tanımaz ve Peygamberimizin sünneti size yeterli değil mi? derdi."

İbn-i Ömer, İbn-i Abbas'ın şartlı hac hakkındaki fetvasını tanımamış ve Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in şartlı hac yapmadığını belirterek müslümanları onun sünnetine uymaya dâvet etmiştir.

Beyhâkî ise şöyle demiştir:

"Dubâa'nın hadisi, İbn-i Ömer'e ulaşmış olsaydı, onu kabul ederdi."[1]

İmam Tirmizî'ye göre konumuzu teşkil eden hadis, hasen ve sahîhdir. Tirmizî'nin bu hadisini aynı zamanda Buhârî ile Beyhakî de rivâyet etmişlerdir.

4. Şartlı ihrama girmenin câiz olmadığını söyleyen âlimlere göre şartlı ihrama girmek Dubâa'ya âit özel bir durumdur.

Şâfiî âlimlerinden Hattâbî'nin beyânına göre Dubâa'nın durumunda olan herkes şartlı olarak ihrama girebilir.Şevkânî'nin beyânına göre ise, İbn-i Abbas şartlı ihrama girmenin neshedildiği görüşündedir. Fakat İbn-i Abbas'tan gelen bu rivâyetin senedinde el-Hasen b. Umâre vardır. Bilindiği gibi bu zâtın rivâyetleri muteber değildir. Metinde geçen "Beni engellediğin yerde ihramdan çıkmam şartıyla" cümlesinin zâhiri, ihramda iken engelle karşılaşan bir kimsenin kaldığı yerde ihramdan çıkabileceğine ve bulunduğu yer haremin dışında bile olsa kurbanlarını orada kesebileceğine delâlet ettiğinden Şâfiî, Hanbelî ve Mâlikî âlimleri bu konuda böyle hüküm vermişlerdir.

Hanefî âlimlerine göre ise böyle bir engelle karşılaşan bir kimse hiçbir zaman harem sınırları dışında kurbanını kesemez. Çünkü kurban ancak Harem sınırları içerisinde kesilir. Bu bakımdan bu duruma düşen bir kimse şayet kurbanlığı yanında ise, onu kesilmek üzere birisiyle Hareme gönderir ve ondan kurbanlığı hangi tarihte Hareme eriştireceğine dâir söz alır.Kurbanlığının kesildiğinden emin olduktan sonra ihramdan çıkar. Şayet kurbanlığı yanında değilse, belli bir günde bir kurban alıp kesmek üzere birini vekil tayin eder ve o günde ihramdan çıkar.

Bu konudaki delilleri ise şudur:

---

[1] Tirmizî; Hac, hadis no: 97

﴿ وَأَتِمُّوا۟ ٱلْحَجَّ وَٱلْعُمْرَةَ لِلَّهِ ۚ فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا ٱسْتَيْسَرَ مِنَ ٱلْهَدْىِ ۖ وَلَا تَحْلِقُوا۟ رُءُوسَكُمْ حَتَّىٰ يَبْلُغَ
ٱلْهَدْىُ مَحِلَّهُۥ ۚ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ بِهِۦٓ أَذًى مِّن رَّأْسِهِۦ فَفِدْيَةٌ مِّن صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ ۚ
فَإِذَآ أَمِنتُمْ فَمَن تَمَتَّعَ بِٱلْعُمْرَةِ إِلَى ٱلْحَجِّ فَمَا ٱسْتَيْسَرَ مِنَ ٱلْهَدْىِ ۚ فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَٰثَةِ أَيَّامٍ فِى ٱلْحَجِّ
وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ ۗ تِلْكَ عَشَرَةٌ كَامِلَةٌ ۗ ذَٰلِكَ لِمَن لَّمْ يَكُنْ أَهْلُهُۥ حَاضِرِى ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ ۚ وَٱتَّقُوا۟
ٱللَّهَ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿١٩٦﴾ ﴾ [سورة البقرة الآية: ١٩٦]

"Hac ve umreyi tam olarak Allah için yapın. (Hac ve umre için ihrama girdikten sonra herhangi bir engel ile hac ve umreden) eğer engellenecek olursanız, kolayınıza gelen kurbanı kesin.Kurban yerine varıncaya kadar, başlarınızı tıraş etmeyin.Kim, içinizden hasta olursa veya başında bir eziyet bulunursa; ona oruçtan, sadakadan veya kurbandan fidye. (Hastalık veya yol emniyeti olmaması gibi sebeplerle haccınızın engellenmesinden) emin olduğunuzda, hacca kadar umre ile faydalanmak isterse, kolayına gelen bir kurban kesmesi gerekir. Ama bulamazsa, hac günlerinde üç; döndüğünüz vakit yedi gün olmak üzere tam on gün oruç tutar. Bu; âilesi Mescid-i Haram'da oturmayanlar içindir. Allah'tan korkun ve bilin ki Allah, azabı pek şiddetli olandır."[1]

Âdet kanının gelmesinden endişe eden kadının, hac ve umrede şart koşması

Soru:

Bir kadın, umre yapmak istemektedir.İhrama girdikten sonra ve tavafa başlamadan önce âdet kanının gelme ihtimali bulunmaktadır.Bu kadın şart koşabilir mi? Çünkü kendisi âilesinin yolculuğunu ertelemekten endişe etmektedir.

Cevap:

Hamd, yalnızca Allah'adır.

Bir kadın, umre yapmak ister de umresini bitirmeden önce âdet kanının gelmesinden endişe ederse, bu takdirde şart koşabilir. Bu kadın, âdet olduğu zaman ihramından çıkar, kendisine herhangi bir şey gerekmez. İhramdan çıkmayı şart koşmanın câiz olduğunu gösteren delil ise, Buhârî ve Müslim'in, Âişe'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği hadistir.

Bu hadiste Âişe -Allah ondan râzı olsun- şöyle demiştir:

[1] Bakara Sûresi: 196

((دَخَلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى ضُبَاعَةَ بِنْتِ الزُّبَيْرِ فَقَالَ لَهَا: لَعَلَّكِ أَرَدْتِ الْحَجَّ؟ قَالَتْ: وَاللهِ لَا أَجِدُنِي إِلَّا وَجِعَةً. فَقَالَ لَهَا: حُجِّي وَاشْتَرِطِي، وَقُولِي: اَللَّهُمَّ مَحِلِّي حَيْثُ حَبَسْتَنِي.)) [رواه البخاري ومسلم]

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-, Zübeyr'in kızı Dubâa'nın yanına girdi ve ona şöyle buyurdu:

- Herhalde sen hac yapmak mı istiyordun?

Dubâa şöyle dedi:

- Allah'a yemîn olsun ki kendimi hiç iyi hissetmiyorum (hac yapmak istiyorum fakat hastayım ve hastalığımın beni haccımı tamamlamaktan alıkoyacağını zannediyorum).

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ona şöyle buyurdu:

- Haccını edâ et ve şöyle şart koş: Allahım! İhramdan çıkacağım yer, beni (haccı edâ etmekten) alıkoyacağın yer olsun! dersin."[1]

Bir insan, hasta olmaktan veya bir kadın, âdet kanının gelmesinden endişe ederse, (ihrama girerken) şart koşar.

Değerli âlim Muhammed b. Salih el-Useymîn'e -Allah ona rahmet etsin-:

"Hacda şart koşma meselesi konusunda, hacının: 'İhramdan çıkacağım yer, (hac menâsikini edâ etmekten) alıkonulacağım yer olsun' diye şart koşması için belirli haller var mıdır?"

Diye sorulduğunda o şöyle cevap vermiştir:

"Hacda şart koşma meselesi, hacının ihrama girerken şöyle demesidir:

'İhramdan çıkacağım yer, (hac menâsikini edâ etmekten) alıkonulacağım yer olsun'. Bu şart koşma durumu, insanın hastalanmaktan veya kadının âdet kanının gelmesinden veyahut da hacca geç kalan kimsenin haccı kaçırmaktan endişe etmesi halinde sünnetir. Bu durumda şart koşmak gerekir.Bir kimse, şart koşar da hac menâsikini tamamlamasına engel bir durum hâsıl olursa, bu takdirde ihramdan çıkar ve (memleketine veya âilesine) geri döner ve kendisine herhangi bir şey gerekmez.Yok eğer herhangi bir endişesi yoksa, bu takdirde ihrama girerken şart koşmaz. Aksine kesin kararlı ve azimli olmalı, Allah Teâlâ'ya tevekkül etmeli ve Allah -azze ve celle- hakkında hüzn-ü zan beslemelidir."[2]

Allah Teâlâ en iyi bilendir.

---

[1] Buhârî ve Müslim

[2] Likâu'l-Bâbi'l-Meftûh; c: 18, c: 25.

İhram elbisesini giydikten (niyet ettikten) sonra haccı bırakmak isteyen kimse

Soru:

Bir kimse umre veya hac yapmak için ihram elbisesini giydikten (ihrama niyet ettikten) sonra (umre yapmadan) ihram elbisesini çıkarırsa, kendisine ne gerekir?

Cevap:

Hamd, yalnızca Allah'adır.

Bir kimse, izâr ve ridâdan oluşan ihram elbisesini giydikten sonra hac veya umreye niyet etmemişse ve telbiye de getirmemişse, şu iki şeyi yapmakta serbesttir:

Birincisi: Dilerse hac veya umreye niyet eder.

İkincisi: Dilerse hac veya umre yapmayı bırakır.

Daha önce farz haccı ve umreyi edâ etmişse, kendisine bir şey gerekmez. Fakat hac veya umreye niyet etmişse, ihramdan çıkamaz ve niyetinden dönemez. Aksine ihrama niyet ettiği şeyi, şer'î ölçüler içerisinde tamamlaması gerekir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَأَتِمُّوا۟ ٱلْحَجَّ وَٱلْعُمْرَةَ لِلَّهِ ۚ فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا ٱسْتَيْسَرَ مِنَ ٱلْهَدْىِ ۖ وَلَا تَحْلِقُوا۟ رُءُوسَكُمْ حَتَّىٰ يَبْلُغَ
ٱلْهَدْىُ مَحِلَّهُۥ ۚ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ بِهِۦٓ أَذًى مِّن رَّأْسِهِۦ فَفِدْيَةٌ مِّن صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ ۚ
فَإِذَآ أَمِنتُمْ فَمَن تَمَتَّعَ بِٱلْعُمْرَةِ إِلَى ٱلْحَجِّ فَمَا ٱسْتَيْسَرَ مِنَ ٱلْهَدْىِ ۚ فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَٰثَةِ أَيَّامٍ فِى ٱلْحَجِّ
وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ ۗ تِلْكَ عَشَرَةٌ كَامِلَةٌ ۗ ذَٰلِكَ لِمَن لَّمْ يَكُنْ أَهْلُهُۥ حَاضِرِى ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ ۚ وَٱتَّقُوا۟
ٱللَّهَ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿١٩٦﴾ ﴾ [سورة البقرة الآية: ١٩٦]

"**Hac ve umreyi tam olarak Allah için yapın.** (Hac ve umre için ihrama girdikten sonra herhangi bir engel ile hac ve umreden) **eğer engellenecek olursanız, kolayınıza gelen kurbanı kesin.Kurban yerine varıncaya kadar, başlarınızı tıraş etmeyin.Kim, içinizden hasta olursa veya başında bir eziyet bulunursa; ona oruçtan, sadakadan veya kurbandan fidye.** (Hastalık veya yol emniyeti olmaması gibi sebeplerle haccınızın engellenmesinden) emin olduğunuzda, **hacca kadar umre ile faydalanmak isterse, kolayına gelen bir kurban kesmesi gerekir. Ama bulamazsa, hac günlerinde üç; döndüğünüz vakit yedi gün olmak**

üzere tam on gün oruç tutar. Bu; âilesi Mescid-i Haram'da oturmayanlar içindir. Allah'tan korkun ve bilin ki Allah, azabı pek şiddetli olandır."[1]

Bir müslümanın hac veya umre için ihrama niyet ettikten sonra onu reddetme hakkına sahip olmadığını böylelikle öğrenmiş olmaktasın. Aksine bu kimsenin, yukarıda zikredilen âyet-i kerime gereği, başladığı şeyi tamamlaması gerekir.Ancak ihrama girerken şart koşmuş ve korktuğu şey de başına gelmişse, bu takdirde ihramdan çıkabilir.

Nitekim ez-Zubeyr'in kızı Dubâa:

- Ey Allah'ın elçisi! Ben hac yapmak istiyorum ama hastayım" dediğinde, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- ona şöyle buyurmuştur:

- Hac yap ve eğer (Beytullah'a ulaşmama) engel bir durum olursa, orası benim ihramdan çıkacağım yer olsun diye şartı koş."[2]

Tevfik, Allah'tandır.

Allah Teâlâ, Peygamberimiz Muhammed'e, âile halkına ve ashâbına salât ve selâm eylesin.[3]

---

[1] Bakara Sûresi: 196

[2] Buhârî ve Müslim

[3] İlmî Araştırmalar ve Fetvâ Dâimî Komitesi Fetvâları; c: 11, s: 166.